

[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text) (дата звернення 18.11.2024р.)

6. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Закон України від 06.09.2012р., № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 08.09.2005р., № 2866-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

8. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 19.11.2024р.)

**Заторська Анастасія Сергіївна,**

здобувачка ступеня вищої освіти  
бакалавра ННПП Національної  
академії внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

**Чижов Денис Анатолійович,**

професор кафедри конституційного  
права ННПП НАВС, доктор  
юридичних наук, доцент

## **РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ**

У сучасному світі спостерігається зростання різноманітних загроз для прав людини, таких як збройні конфлікти, політичні репресії, екологічні катастрофи та пандемії, а міжнародні організації відіграють важливу роль у координації зусиль різних держав для вирішення цих проблем. Міжнародні організації, зокрема ООН, Європейський Союз, Рада Європи, Міжнародний кримінальний суд та інші, розробляють і впроваджують норми та механізми захисту прав людини, які стають орієнтирами для національних правових систем, завдяки їх діяльності здійснюється оперативна підтримка у кризових регіонах, моніторинг дотримання прав людини та надання допомоги. Дослідження ролі міжнародних організацій у захисті прав людини важливе для розуміння того, як міжнародне співтовариство може сприяти покращенню правових стандартів та підвищенню ефективності захисту прав людини на національному рівні, особливо в умовах сучасних викликів та кризових ситуацій.

У 1967 р. в рамках ООН було прийнято Декларацію про ліквідацію дискримінації щодо жінок, де закріплено, що дискримінація щодо жінок є злочином проти людської гідності, а державам пропонувалося вживати заходи для анулювання існуючих законів, звичаїв, постанов та практики, які є дискримінаційними щодо жінок. А вже у 1979 р. було прийнято конвенцію про

ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. У Конвенції подано роз'яснення щодо природи і змісту дискримінації за ознакою статі та зобов'язання держав з усунення такої дискримінації і забезпечення рівності. Держави учасниці також взяли на себе зобов'язання покінчити не тільки з дискримінаційними законами, але і з дискримінаційною практикою та звичаями, а також з дискримінацією щодо жінок, яка допускається приватними суб'єктами. Важливо відзначити, що Конвенція розширює положення інших міжнародно-правових актів щодо питань рівності та заборони дискримінації. Конвенція про права інвалідів (ст. 6) визнає множинну дискримінацію, якій піддаються жінки-інваліди та містить зобов'язання держав-учасниць боротися з нею. У загальних рекомендаціях № 25 (2000) про гендерні аспекти расової дискримінації Комітет з ліквідації расової дискримінації, який стежить за дотриманням Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, також визнав наявність у расової дискримінації гендерних аспектів і відзначив, що у своїй роботі враховує гендерні фактори та проблеми, які можуть бути пов'язані з расовою дискримінацією. Комітет проти катувань, який спостерігає за дотриманням Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження та покарання, також регулярно розглядає питання, пов'язані з насильством щодо жінок і дівчат [1, с. 282].

2 березня 2022 року ГА ООН ухвалила резолюцію «Агресія проти України», яка засуджує вторгнення росії в Україну й вимагає від рф негайно вивести війська з української території. Резолюцію підтримали 143 країни. У лютому 2023 року надзвичайна спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН ухвалила резолюцію «Принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеосяжного, справедливого і тривалого миру в Україні». Ще однією організацією, яка відіграє важливу роль у забезпеченні миру є Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Саме ОБСЄ була посередником щодо врегулювання російсько-української війни, яка розпочалася у 2014 році. Але широкомасштабне вторгнення рф 24 лютого 2022 року призвело до змін роботи інституції в Україні. Українська дипломатія змогла відновити проєктну діяльність ОБСЄ в Україні. Важливу роль у співробітництві з міжнародними організаціями у сфері забезпечення миру відіграють відносини України з ПАРЄ. Парламентська асамблея Ради Європи - один із двох головних статутних органів Ради Європи; консультативний орган, що складається з представників парламентів усіх держав-членів. ПАРЄ є одним із найстаріших у Європі органів міжпарламентської співпраці. З початку 2014 року ПАРЄ ухвалило резолюцію, де міжнародна організація засудила діяльність росії стосовно Автономної Республіки Крим, ПАРЄ закликала створити комплексну систему притягнення рф до відповідальності за агресію проти України [2, с. 179].

Метою створення та діяльності ЄС як організації, заснованою після Другої Світової війни полягає в сприянні економічній співпраці, а значить, уникнення конфліктів. Людська гідність, свобода, демократія, рівність, верховенство права і дотримання прав людини є фундаментальними цінностями ЄС. Також ЄС як організація бере активну участь у заходах з реформування сфери безпеки,

розроблених міжнародними організаціями. Крім того, країни-учасниці в силу свого членства і за власної волі беруть участь у численних ініціативах з реформування сфери безпеки, що здійснюються спільно з міжнародними організаціями. Відтак ЄС відіграє важливу роль у зусиллях ОБСЄ, Організації економічного співробітництва та розвитку, ООН, НАТО і Ради Європи з розробки норм і кращих практик демократичного урядування сектором безпеки. Рада Європи одна з тих міжнародних організацій, яка створена для підтримки демократії та захисту прав людини і верховенства права у Європі. Діяльність РЄ з урядування безпекою охоплює різні питання, в тому числі розбудову можливостей, слідчі та судові процедури, а також дорадчі та навчальні задачі. Важливою сферою дій РЄ є встановлення стандартів сфери безпеки. Крім того, РЄ забезпечує підзвітність діяльності сектору безпеки країн-учасниць і виконує важливу юридичну функцію, коли йдеться про порушення прав людини [3, с. 802].

Після створення Організації Об'єднаних Націй у перших документах з прав людини цю проблематику було відображено як загальнішу категорію – принцип рівності. У статті 2 Загальної декларації прав людини 1948 року вперше на міжнародному рівні закріплено норму про рівність усіх людей: «Кожній людині надаються всі права та всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, соціального чи станового походження, майнового або іншого стану». Цією нормою автори Декларації – представники країн, які підписали її, – прагнули визначити напрям подальшого розвитку людства. Акцентовано на тому, попри всі відмінності, люди є рівними у своїй гідності та правах незалежно від статі. Проте Декларація є лише рекомендаційною, а не юридично обов'язковою. Першим міжнародним актом, який чітко закріпив принцип рівноправності чоловіків і жінок як необхідну умову соціального прогресу та оптимізації умов життя людства, є Статут ООН 1945 року. Одним зі своїх завдань, відповідно до його положень, ООН проголосила утвердження віри «в основні права людини, гідність та цінність людської особистості, рівноправність чоловіків і жінок, рівність прав великих і малих націй», а також «жодних обмежень стосовно прав чоловіків і жінок брати участь у ролі будь-кого та на рівних умовах в її (ООН) головних і допоміжних органах» [4, с. 103].

Регіональною судовою установою є Європейський суд з прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд відповідно до статей 33, 34, 46 і 47. Відповідно до ст. 33 Конвенції будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною (міждержавні справи), а якщо особа вважає, що однією з держав, перерахованих у списку, який додається до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, порушено одне з основних прав, то вона може звернутися з індивідуальною заявою до Європейського Суду з прав людини (ст. 34 Конвенції). Таким чином, Європейський суд з прав людини є

елементом контрольного механізму Конвенції. Окрім Європейського суду з прав людини в Європі функціонує Суд Європейських співтовариств. В рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Босфорус Хава Йолларі Туризм Ве Тіджарет Анонім Шіркети проти Ірландії») від 30 червня 2005 р. йдеться, що Суд Європейських співтовариств «...здійснював свій контроль через застосування національними судами права Європейського співтовариства, в тому числі і встановлених ним гарантій основних прав людини, за допомогою процедури, встановленої статтею 177 Договору про заснування Європейського співтовариства [5, с. 364].

Таким чином, міжнародні організації відіграють ключову роль у захисті прав людини, забезпечуючи глобальний моніторинг, реагування на порушення та сприяння утвердженню правових стандартів. Організації, такі як ООН, сприяють розробці універсальних стандартів прав людини, наприклад, через прийняття Загальної декларації прав людини та інших міжнародних договорів, ці документи встановлюють загальні принципи та зобов'язання для держав щодо захисту прав своїх громадян. Організації як ООН, Рада Європи та ОБСЄ сприяють налагодженню міжнародного діалогу та співпраці між державами, спрямованої на забезпечення захисту прав людини, це важливо для узгодження стратегій та політики, що підтримують права людини на глобальному рівні.

#### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Шамраєва В.М. Захист окремих груп осіб на рівні ООН та в рамках регіональних систем захисту прав людини. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. С. 278-284. URL: <http://surl.li/omucje>.
2. Дудченко К.В. Роль міжнародних організацій у захисті прав людини в Україні під час воєнного стану. *матеріали XI Міжнародної наукової конференції* 2024. С. 179-181. URL: <http://surl.li/jjtyfv>.
3. Гаврилюк С.В. Роль міжнародного права у підтримці загального миру та безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. С. 801-803. URL: <http://195.34.206.236/bitstream/123456789/2584/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%205.pdf>.
4. Камінська Н.В. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. С. 102-109. URL: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbu/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=PDF/aymvs\\_2020\\_1\\_14.pdf](http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/aymvs_2020_1_14.pdf).
5. Дармін М.О. Види міжнародних судових установ та їх роль в забезпеченні права на судовий захист. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021. С. 363-367. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/08/69.pdf>.